

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

18/729-

1. juli 2020

Vardafjellet vindkraftverk - anmodning om omgjøring

1. Bakgrunn

Olje- og energidepartementet viser til klage fra Sandnes kommune av 8. oktober 2019. Kommunen klager på konsesjonsvedtak av 23. mars 2017 og oppdatering av konsesjonsvedtak av 5. april 2017, Miljø- transport- og anleggsplan (heretter MTA-plan) godkjenning av 15. februar 2018 og endring av MTA-plan godkjenning av 26. november 2018. Kommunen mener at disse vedtakene må oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil. Kommunen har bedt om at klagen gis oppsettende virkning, jf. forvaltningsloven § 42.

Departementet viser også til klage i brev av 28. oktober 2019 til NVE fra advokatfirmaet Kluge på vegne av 54 naboer til Vardafjellet vindkraftverk.

NVE ga konsesjon til Vardafjellet vindkraftverk den 18. desember 2014. Vedtaket ble påklaget til departementet. Sandnes kommune var ikke blant klagerne på NVEs vedtak. Departementet stadfestet konsesjonen ved endelig vedtak 23. mars 2017.

NVE behandlet klagen fra Sandnes kommune og Kluge i brev av 25. november 2019. NVE viste til at departementet har truffet endelig vedtak i klagesaker knyttet til både konsesjonen og godkjenning av detaljplan/MTA. NVE har forstått klagen som en begjæring om omgjøring av vedtakene, og vurdert klagegrunnene som angår NVEs saksbehandling og innholdet i vedtakene. NVE fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtakene i saken som gjelder Vardafjellet vindkraftverk.

Sandnes kommune sendte kommentarer til NVEs behandling i brev av 3. desember 2019 til departementet.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Nina Helene von
Hirsch
22 24 63 52

Departementet sendte et foreløpig svar til Sandnes kommune og advokatfirmaet Kluge i brev av 29. januar 2020. Departementet påpekte at klagefristen for de fire vedtakene var utløpt på tidspunktet for kommunens brev. Med unntak av det siste vedtaket fra 26. november 2018, var også den absolutte fristen for oppreisning av klagefrist på ett år i forvaltningsloven § 31 tredje ledd løpt ut. Departementet viste til at vedtaket fra 26. november 2018 gjaldt endring av turbintype og en mindre justering av et turbinpunkt, og vurderte videre at Sandnes kommune ikke hadde anført noe som skulle tilsa en nærmere vurdering av om vilkårene for å gi oppreisning for utløpt klagefrist etter § 31 skulle komme til anvendelse.

Departementet la videre til grunn at det ikke er rettslig adgang til å ta brevene fra hhv. Sandnes kommune og Kluge til behandling som klager. I relasjon til klagebestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VI, skulle de derfor ha vært avvist.

Departementet har i vedtak av i dag behandlet klagene på NVEs vedtak av 10. desember 2019 og 31. januar 2020. Departementet har ikke funnet grunnlag for å ta klagene til følge. Flere av klageanførslene rettet seg ikke direkte mot de siste vedtatte endringene, men til tidligere vedtak i saken, og er i stor grad sammenfallende med klagene fra Sandnes kommune og Kluge.

Når det gjelder spørsmålet om utsatt iverksettelse, vurderte departementet at det ikke forelå påklagede vedtak som åpnet for en vurdering etter forvaltningsloven § 42. Departementet så heller ikke annet grunnlag for utsatt iverksettelse i saken.

2. Anmodning om omgjøring

3.1 Brev fra Sandnes kommune 8. oktober 2019

Departementet viser til Sandnes kommunes brev med vedlegg av 8. oktober 2019 i sin helhet, samt brev fra kommunen til departementet av 3. desember 2019.

Kommunen krever at følgende vedtak i saken oppheves pga. saksbehandlingsfeil:

- Konesjonsvedtak av 23. mars 2017 og oppdatering 5. april 2018
- MTA-plan godkjent 15. februar 2018
- Endring av MTA-plan godkjent 26. november 2018

Kommunen mener at mangelfull medvirkning, feil i gjennomføring av høringer og varslinger om vedtak, feil lovforståelser og at det er lagt til grunn helt feil forståelse av støyretningslinjen, i sum har medført så omfattenderede saksbehandlingsfeil at det i vesentlig grad har virket bestemmende på innholdet i vedtakene som er fattet. Det henvises til §§ 16, 17 og 27 i forvaltningsloven. Kommunen mener at omfanget av saksbehandlingsfeil gjør at vedtakene i saken må gjennomgås, og ikke kan anses gyldige etter § 41 i forvaltningsloven.

Kommunen mener det foreligger brudd på:

- 1) Forvaltningsloven (hvem som har vært ansett som berørte parter)
- 2) Energiloven med forskrift (hvem som skal sende dokumenter ut på høring og informere berørte om vedtak)
- 3) Naturmangfoldloven ift. kunnskapsgrunnlaget og vurderinger av dette
- 4) Støyretningslinjen ift. håndtering av denne
- 5) KU-forskriften ift. begrunnelse og vurdering av samfunnsnytte.

Kommunen viser til at klagefristen har gått ut, men ber om at klagen behandles gitt omfanget og konsekvensene av det kommunen påpeker.

Endring av konsesjonsvilkår

Dersom klagen ikke tas til følge i sin helhet, slik at saken behandles på nytt, mener Sandnes kommune at vilkår 5, 17 og 18 i konsesjonen til Vardafjellet vindkraftverk må endres. Kommunen mener at oppfølging av støyretningslinjen og grenseverdiene for skyggekast i planleggings- og driftsfasen må sikres, samt fjerning av anlegg og tilbakeføring av terreng når driften opphører.

Kommunen mener at MTA-planen må endres for å imøtekomme de endrede vilkårene. Kommunen viser for øvrig til brev fra kommuneoverlegen i Sandnes av 18. september 2019.

3.2 Brev fra Advokatfirmaet Kluge på vegne av naboer til Vardafjellet vindkraftverk 28. oktober 2019

Kluge representerer 54 naboer (heretter naboene) til vindkraftverket. Kluge opplyser at samtlige av naboene ligger i støysone med antatt støy på L_{den} 40-50 dBA. Naboene støtter i sin helhet anmodningen fra Sandnes kommune, samt uttalelsen fra kommuneoverlegen av 18. september 2019. Det anføres at vedtak om tildelt konsesjon, påfølgende godkjenning av MTA-plan og endringer av MTA-plan ved planlegging og utbygging av Vardafjellet vindkraftverk er ugyldige.

Kluge mener at naboene berøres kvalifisert av vindkraftverket på Vardafjellet, og at de burde vært ansett som parter i saken. Kluge mener feilaktig vurdering av hvem som er part i denne saken er et brudd på forvaltningsloven §16, og at NVE dermed ikke har påsett at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, jfr. forvaltningsloven § 17. Det anføres av den grunn at NVEs saksbehandling ikke har vært forsvarlig.

Kluge skriver at NVE må sikre at naboer til vindkraftverket ikke blir utsatt for mer støy enn L_{den} 45 dBA og at ingen av naboene utsettes for skyggekast som overskrider maksgrensene for skyggekast.

I tillegg mener Kluge at vindkraftverket kan ha en prisdempende effekt på verdien av klagerens eiendom, og naboene utsettes dermed også for en økonomisk skade.

Kluge skriver at dersom det gis adgang til nye turbiner med høyde på ca. 150 meter, vil det trolig være krav om hinderlys. Kluge krever svar på hvorvidt det skal være høyintensitets hinderlys type B; hvitt blinkende lys med styrke 100 000 candela, og at NVE må kreve at det redegjøres for hvilke konsekvenser slik høyintensitetsbelysning vil ha.

3. Departementets merknader

I og med at klagemulighetene er uttømt, tolker departementet innsendte klager dithen at det anmodes om at vedtakene omgjøres. Departementet vil i denne sammenheng påpeke at det ikke er noen plikt for forvaltningen til å behandle en anmodning om omgjøring, men god forvaltningsskikk tilsier at anførsler om ugyldighet blir behandlet og besvart.

Det anføres at vedtakene i saken om Vardafjellet vindkraftverk er ugyldige og at vedtakene omgjøres. Vedtakene i saken er:

- NVEs konsesjonsvedtak av 18. desember 2014 og departementets stadfesting av 23. mars 2017
- MTA-plan godkjent 15. februar 2018 og departementets stadfesting av 29. juni 2018.
- Endring av MTA-plan godkjent 26. november 2018 og departementets stadfesting av 28. januar 2019.

Departementet viser for øvrig til vedtak av i dag, som gjelder endring av detaljplan (ny turbintype og endret plassering av nettstasjon) der departement stadfester NVEs vedtak av 31. januar 2020. Departementet har i avgjørelsen bl.a. vurdert anførsler knyttet til støy, skyggekast og hinderlys. Departementet viser til vurderingene som er gjort på disse temaene i klagevedtaket.

3.1 Nærmere om omgjøringsadgangen

Rekkevidden av forvaltningens adgang til å omgjøre vedtakene er regulert av forvaltningsloven (fvl.) § 35. Omgjøring er også hjemlet i energiloven (enl.) §§ 10-3 fjerde ledd (konsesjon kan trekkes tilbake ved overtredelse av vilkår eller der konsesjon er gitt på grunnlag av ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning) og 10-4 (vilkår kan endres av hensyn til allmenne interesser i særlige tilfeller). Enl. § 10-4 gir ikke hjemmel til å omgjøre en anleggskonsesjon i sin helhet, herunder trekke tilbake en konsesjon.

Ugyldige vedtak kan omgjøres til ugunst, jf. § 35 første ledd bokstav c. Etter denne bestemmelsen er det klart at vedtak som lider av feil som medfører ugyldighet kan omgjøres.

Brudd på forvaltningslovens saksbehandlingsregler kan føre til ugyldighet, men et vedtak er likevel gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold jf. fvl. § 41. Departementet vil også vurdere om det foreligger grunnlag for å endre vilkår nr. 5, 17 og 18 etter energiloven § 10-4.

3.2 Om det foreligger grunnlag for omgjøring etter § 35 første ledd bokstav c.

Omgjøringsadgangen etter første ledd bokstav c forutsetter at et vedtak er ugyldig.

Forvaltningsloven § 41 slår fast at et vedtak er gyldig på tross av feil ved behandlingsmåten, dersom feilen *ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold*. Bestemmelsen løser ikke spørsmålet om vedtaket blir ugyldig dersom feilen har virket bestemmende på innholdet, jf. Innst. O. II (1966–67) s. 16. Hvorvidt et enkeltvedtak er ugyldig, bestemmes av ulovfestede regler.

I det følgende vil departementet vurdere påståtte feil og mangler i saksbehandlingen.

3.2.1 Forvaltningsloven §§ 16, 17 og 27

Forvaltningsloven gjelder for vedtak som fattes etter energiloven. Et vedtak om anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 må derfor overholde forvaltningslovens alminnelige regler om forhåndsvarsling, utrednings- og informasjonsplikt, begrunnelse, klage og omgjøring. Brudd på disse saksbehandlingsregler kan føre til at et enkeltvedtak er ugyldig.

Kommunen hevder at NVE har definert hvem som er berørt part feilaktig, og at antall private parter som er hørt og varslet om vedtak, har vært så lavt at det må anses som et brudd på fvl. §§ 16,17 og 27. I tillegg hevder kommunen at disse heller ikke har fått tilsendt samtlige hoved- og endringsvedtak. Kommunen mener at det etter siste endring i 2018 er inntil 49 boliger, og ikke 14 som NVE har lagt til grunn i vedtaket av 26. november 2018, som kan ligge innenfor støyretningslinjens definisjon av "verste-tilfelle". Kommunen mener videre det er riktig å definere alle bolig- og hytteeiere innenfor 1,5 km fra en turbin, samt organisasjoner innen f.eks. natur- og friluftsliv, som *direkte berørte parter*. Kluge hevder av naboene utsatt for beregnet støy mellom L_{den} 40 og 45 dBA bør regnes som parter.

Etter fvl § 16 skal en *part* som utgangspunkt varsles, og parter skal underrettes om vedtak etter fvl § 27. En part er en person som en avgjørelse *retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder*, jf. fvl § 2 første ledd bokstav e. Indirekte faktiske fordeler eller ulemper er i utgangspunktet ikke tilstrekkelig, og forutsetningen er at man skal tolke begrepet forholdsvis snevert, jf. Graver, *Alminnelig forvaltningsrett* (2015) s 381. Det må foretas en konkret vurdering av hvordan vedtaket direkte gjelder vedkommende. Ved denne vurderingen vil det være av betydning om klageretten etter § 28 er tilstrekkelig til å ivareta hans ellers hennes interesser i saken. Ethvert stort byggeprosjekt som medfører visuelle og støymessige effekter, vil kunne påvirke svært mange personer, uten at de anses som part i forvaltningslovens forstand. Etter departementets syn ivaretas disse personenes interesser gjennom høringsprosesser, klagemulighet og muligheter for å gi innspill på annet vis. Departementet konstaterer at det gjennom prosessen fra starten har vært gjennomført høringer, folkemøter og befaringer.

Alle grunneiere i planområdet er ansett som parter i saken, i tillegg til støymottakere av beregnet støy på over L_{den} 45 dBA ("verste-tilfelle"). Om en nabo er part i en sak, er en konkret vurdering som beror på berøringsgrad av tiltaket, og det skal mer til for å anses som part enn for å tilhøre dem som har rettslig klageinteresse. Naboer som er utenfor kretsen av dem som er berørt av støy over L_{den} 45 dBA iht. støyberegninger kan etter departementets

syn normalt ikke anses som parter i en vindkraftsak. Departementet mener derfor det ikke er grunnlag for å hevde at enhver person i 1,3 – 3 km avstand fra et vindkraftverk er å regne som part. Departementet konstaterer at organisasjoner ikke regnes som parter bare fordi saken berører interesser som den har til formål å ivareta. Som hovedregel vil disse bare få partsstilling når deres rettsstilling blir berørt. Departementet mener at verken energiloven eller forvaltningsloven oppstiller noe krav om at naturorganisasjoner får uttale seg i alle deler av saksbehandlingen. Departementet viser for øvrig til at den siste søknaden om endring til ny turbintype, ble sendt på høring til blant annet Forum for natur og friluftsliv i Rogaland, Naturvernforbundet i Rogaland og Stavanger Turistforening – i tillegg til Avinor AS, Forsvarsbygg, Fylkesmannen i Rogaland, Lyse AS, LYSE ELNETT AS, Rogaland fylkeskommune, Sandnes kommune, Sviland Bydelsutvalg samt berørte parter og rettighetshavere.

Departementet viser til at kommunen mener det etter endringen i 2018 er inntil 49 boliger, og ikke 14 som er lagt til grunn, som kan være berørt av støy over Lden 45 dBA iht. støyberegninger. Departementet forstår kommunen slik at kommunen hevder dette med bakgrunn i at i støyberegningen utført av Akustikkonsult er lagt til grunn en usikkerhet på +3dB, og dersom man legger dette til, er det langt flere enn 14 som er beregnet over grenseverdien. Departementet er uenig i at støyberegningen kan tolkes på denne måten, og viser til at NVE har lagt til grunn at samme støyberegning opererer med en usikkerhetsmargin på 1dB. Det vises for øvrig til NVEs vedtak av 31. januar 2020 samt departementets vedtak av i dag.

Departementet mener at det ikke feil i den konkrete vurderingen av hvem som er part i saken.

Departementet vurderte og la til grunn i konsesjonsvedtaket, at tiltaket var godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kunne fattes. I godkjenning av MTA- og detaljplan og de senere endringer i prosjektet er det også vurdert at beslutningsgrunnlaget er tilstrekkelig. Departementet mener at saksbehandlingen har fulgt de lover og regler som regulerer dette.

Departementet finner at naboer, grunneiere og rettighetshavere gjennomgående har vært involvert i prosessen. Saksbehandlingen er lang, omfattende og detaljert, med flere muligheter til medvirkning og innspill for berørte parter. Det har vært avholdt høringer, befaringer og folkemøter i saken. Berørte interesser har hatt god anledning til å fremsette merknader. Alle vedtak har vært påklaget, og alle høringer har hatt grundige innspill fra naboer, sektormyndigheter, kommunen og fylkeskommunen samt fylkesmannen. Den brede saksbehandlingen i konsesjonssaker tilsier uansett at alle involverte i saken gjentatte ganger har hatt anledning til å uttale seg, også for det tilfelle at det finnes parter som ikke formelt har vært forhåndsvarslet. Departementet mener at det må antas at naboene uansett var kjent med tiltaket, og det er ikke vist til forhold som ble oversett av energimyndighetene som følge av unnlatt varsling av eventuelle parter. Departementet mener derfor at en eventuell

manglende varsling eller underretning ikke kan ha hatt betydning for vedtakets innhold, jf. fvl § 41.

Departementet viser for øvrig til punkt 4.2.2 nedenfor der saksbehandlingen rundt NVEs vedtak av 26. november 2018 vurderes nærmere.

3.2.2 Energiloven §§ 1-2, 2-1, 2-2

Kommunen hevder at intensjonene i energilov med forskrift ikke er fulgt opp korrekt av NVE ved konsesjonsbehandling eller ved behandling av detaljplan og MTA-plan, da kommunen mener at antallet private parter som er varslet i saken er for lavt. Kommunen mener at summen av tillatte endringer gir en så vesentlig endring av utbyggingen sammenlignet med opprinnelig søknad, at det blir feil av NVE å kategorisere endringene som så ubetydelige at det kun er kommunen som varsles om dem. Kommunen mener videre at den ikke er hørt formelt riktig ifm. endringssøknadene, og har til dels fått alt for korte frister til å kunne gå grundig inn i sakene.

Departementet vil bemerke at høringsinstanser skal få en rimelig frist til å uttale seg, tilpasset sakens omfang og kompleksitet. Kommunen tar frem som eksempel høringsfristen av det som departementet oppfatter er søknaden av om endret plassering av turbin T7 og endret turbin type, som ble godkjent av NVE 26. november 2018. Departementet er enig med kommunen i at det ble satt en kort frist, og foreleggelsen burde vært bedre håndtert av NVE. Departementet konstaterer imidlertid at søknaden innebar en mindre endring, og bedret plassering av turbin T7, lenger inn i planområdet, samt endring av turbin type fra Vestas V126 til turbin typen Senvion M118. Dette vedtaket er avløst av senere endring av detaljplan og MTA, og departementet finner det derfor ikke nødvendig å gå nærmere inn på disse anførselene.

Kommunen mener videre at NVE ikke viser til hvor en konkret kan finne teksten med de nødvendige vurderingene av fordeler og ulemper. Kommunen mener at det ingen steder er en tydelig gjengivelse og faglig vurdering av omfanget av konkrete skader og ulemper ved tiltaket, veid opp mot fordelene ved en såpass liten energiproduksjon som dette anlegget vil gi.

Når det gjelder kommunens anførsler knyttet til samfunnsnyttene ved tiltaket, viser departementet til at vindkraftproduksjon innebærer økt produksjon av fornybar energi, og at de samfunnsmessige fordelene er nærmere omtalt i NVEs vedtak fra 2014 i punkt 6, og vurdert opp mot ulempene i samme vedtak i tråd med energiloven § 1-2.

3.2.3 Naturmangfoldloven

Kommunen er ikke kjent med at det er gjort andre vurderinger etter naturmangfoldloven enn rapporten om hubro etter at MTA-planen ble vedtatt. Kommunen viser til at det er gitt flere endringstillatelser for utbyggingen. Kommunen viser videre til at det heller ikke er gjort en ekstern faglig vurdering av om f.eks. kortere avstand til bakken fra turbinbladene, endring av plassering av turbiner eller lyssetting kan påvirke det biologiske mangfoldet.

Departementet konstaterer til at de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 ble vurdert i konsesjonsvedtaket av 18. desember 2014. Energimyndigheten har også vurdert senere omsøkte endringer, og konkludert med at ingen av disse vil få ytterligere innvirkning på naturmangfoldet. Departementet mener vedtakene bygger på korrekt faktagrunnlag, og at saken var tilstrekkelig utredet før anleggskonsesjonen ble gitt i 2014 og før klagevedtaket i 2017. Etter departementets syn viser konsekvensutredningen og vedtakene at anleggskonsesjon ble gitt etter at den kunnskapen om naturmangfold mv. som forelå i 2014 og 2017 var nøye vurdert. Departementet viser til at det er stilt krav om for- og etterundersøkelser for hubro, samt tiltaksplan for kystlynghei. Departementet konstaterer at endringene etter konsesjonsvedtaket først og fremst medfører endrede konsekvenser for støy, skyggekast og visuelle virkninger, som det ved endringene er lagt frem oppdaterte beregninger av.

Departementet mener at saksbehandlingen og vurderingene som er gjort i saken, er i tråd med naturmangfoldloven.

3.2.4 Støyregelverket

Kommunen mener NVE har tillatt utbygger omfattende brudd på støyretningslinjen, og peker på at innbyggere verken skal utsettes for eller forventes å tåle mer miljøbelastninger enn det støyretningslinjen og folkehelseloven åpner for.

Departementet viser til at energimyndighetene følger gjeldende retningslinje og veileder for støy, og at det gjennom vedtakene i tilstrekkelig grad er redegjort for støykonsekvenser. Når det gjelder hvilket støynivå som skal tillates, baserer konsesjonsmyndigheten seg på de til enhver tid gjeldende støyretningslinjene fra forurensningsmyndighetene. Dette har medført flere endringer i vilkår knyttet til støy. Departementet viser til de vurderinger av støy som er gjort i vedtak av i dag, der departementet stadfester NVEs vedtak av 31. januar 2020.

3.2.5 KU-regelverket

Kommunen viser til en gjennomgang av hvordan NVE har håndtert forskrift om konsekvensutredninger og EU-regelverk om konsekvensutredning i vindkraftsaker i Rogaland, datert 11. september 2019, gjort av Rogaland fylkeskommune. Sandnes kommune mener gjennomgangen viser at den praksis som følges i konsesjonsbehandlingen og den tilhørende KU-prosessen, på flere punkter ikke er i tråd med regelverket.

Departementet viser til at anlegget er grundig utredet i forbindelse med konsesjonsvedtaket. Alle endringene er vurdert før godkjenning, og alle, med unntak av en mindre endring, er sendt ut på høring. Departementet mener at ingen av de omsøkte endringene vil få vesentlige virkninger på naturmangfold eller andre interesser, som ligger til grunn for konsesjonsvurderingen. Departementet mener videre at de omsøkte endringene ligger innenfor rammene og forutsetningene for anleggskonsesjonen, og at det ikke vil være nødvendig å gjøre noen konsesjonsendring eller foreta noen ny konsekvensutredning av prosjektet som sådan.

Departementet mener at utredningsprogrammet var iht. regelverket og det er gjort alternativvurderinger iht. KU-forskriften § 19 annet ledd. Når det gjelder arealbruken, er alternativ påregnelig bruk vurdert i konsekvensutredningen. For nettilknytning ble to alternativ vurdert, og to alternative adkomstveier ble vurdert. Departementet viser til at det i utredningsprogrammet var fastsatt at type, antall og detaljplassering av vindturbinene mv. ikke skulle anvises, men at de mest sannsynlige turbinene skulle brukes i utredningen.

KU-forskriften vedlegg II punkt 13 gjelder utvidelser eller endringer av allerede godkjente tiltak. Bestemmelsen oppstiller krav om at *"utvidelser eller endringer av tiltak nevnt i vedlegg I og vedlegg II som kan få vesentlige virkninger"* må vurderes. Virkningene av de omsøkte endringene må vurderes opp mot virkningene som det er redegjort for i tidligere konsekvensutredninger. Det er "vesentlig" nye/endrede virkninger som skal vurderes nærmere – ikke tiltaket/endringen som sådan. Departementet mener at de utredningene og vurderingene som er gjort er tilstrekkelige, og at ingen av endringene vil få "vesentlige virkninger" for miljøet eller andre interesser sammenliknet med det som ble lagt til grunn i konsekvensutredningen. Departementet viser til at det for hver endring av turbintype og -plassering er utredet konsekvenser for støy og skyggekast.

KU-forskriften § 29 bestemmer at det skal tas *"tilbørlig hensyn"* til konsekvensutredningen og innkomne høringsuttalelser. På tidspunktet for NVEs konsesjonsvedtak var det KU-forskriften av 2009 § 12 som gjaldt. Etter denne bestemmelsen skulle tillatelsesmyndigheten "ta i betraktning" konsekvensutredningen og innkomne høringsuttalelser. Departementet mener at KU og alle høringsuttalelser er vurdert, samt at interesser som er løftet frem i høringsuttalelser er hensyntatt i totalavveiningen og i konsesjonens vilkår.

Departementet mener at de omsøkte endringene, verken enkeltvis eller samlet, kan få "vesentlige virkninger" sammenliknet med forutsetningene for konsesjonen og tidligere konsekvensutredning. Alle endringene er nærmere vurdert i tråd med forskriftens krav og forvaltningens alminnelige utredningsplikt, og alle vedtakene i saken er basert på en oppdatert vurdering av faktagrunnlaget. Departementet kan derfor ikke se at det foreligger brudd på KU-forskriften i denne saken.

3.2.6 Påstått ugyldighet som følge av sumvirkninger av feil og mangler i saksbehandlingen
Kommunen mener at mangelfull medvirkning, feil i gjennomføring av høringer og varslinger om vedtak, feil lovforståelser og at det er lagt til grunn helt feil forståelse av støyretningslinjen, i sum har medført så omfattende saksbehandlingsfeil at det i vesentlig grad har virket bestemmende på innholdet i vedtakene som er fattet.

Departementet er uenig i dette. Departementet har vurdert de påståtte feil og mangler kommunen mener skal lede til ugyldighet. Departementet kan ikke se at det er begått slike feil og mangler som kommunen hevder, og mener at alle vedtak fattet i saken om Vardafjellet vindkraftverk er gyldige. Under enhver omstendighet mener departementet at dersom det skulle foreligge feil i saksbehandlingen har ikke dette virket bestemmende på innholdet i

vedtakene som er fattet, jf. fvl. § 41. Departementet konstaterer på dette grunnlag at det ikke foreligger omgjøringsadgang etter fvl. § 35 første ledd bokstav c.

3.3 Omgjøring av vilkår etter energiloven § 10-4

Kommunen mener at vilkår nr. 5, 17 og 18 i anleggskonsesjonen må endres. Etter energiloven § 10-4 kan de fastsatte vilkår i "*særlige tilfelle*" endres av hensyn til "*allmenne interesser*". Det skal i vurderingen tas hensyn til kostnaden en endring vil påføre konsesjonæren, og de fordeler og ulemper endringen for øvrig vil medføre.

Når det gjelder vilkår nr. 17 om støy, konstaterer departementet at vilkåret fastsetter at støynivået ikke skal overstige L_{den} 45 dBA. Dette innebærer at Vardafjellet vindkraftverk skal bygges og drives på en måte som gjør at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk ikke skal overstige et "verste-tilfelle"-nivå på L_{den} 45 dBA.

Hva gjelder vilkår nr. 18 om skyggekast mener departementet at det ikke er noen grunn til å endre ordlyden i vilkåret, da grensen som fastsatt vil bli håndtert med styringssystemer som stanser turbinene ved fare for overskridelse. Det er også stilt vilkår om at konsesjonær redegjør for omfang av nedstengning som følge av skyggekast på berørt bebyggelse med skyggekastfølsom bruk, og dokumentasjon på at konsesjonens vilkår overholdes. At formuleringen *bør* er benyttet i konsesjonen, har derfor ingen praktisk betydning.

Når det gjelder vilkår nr. 5 om nedleggelse, konstaterer departementet at vilkåret er utformet iht. gjeldende forvaltningspraksis. Departementet viser i denne sammenheng at Stortingsmelding for vindkraft på land ble vedtatt av kongen i statsråd den 19. juni d.å. og oversendt Stortinget. I meldingen står det på side 43 og 44: *Etter energilovforskriften er konsesjonær ansvarlig for tilbakeføring av planområdet etter endt konsesjonsperiode. Konsesjoner til vindkraftverk gis normalt med vilkår om at det i løpet av det tolvte driftsåret skal foreligge en garanti for nedleggingskostnadene. Departementet vil vurdere om utbygger skal pålegges å stille garanti for nedleggingskostnader tidligere enn i dag (...). Det har til nå vært få nedlegginger eller reetableringer av vindkraftverk i Norge. NVE skal i samråd med Miljødirektoratet utarbeide veiledning for tilbakeføring og restaurering av natur ved nedlegging av vindkraftverk.*

Departementet kan etter dette ikke se at det foreligger grunnlag for omgjøring av vilkår etter energiloven § 10-4. Tilbaketrekking av konsesjon etter energiloven § 10-3 fjerde ledd anser departementet ikke som relevant å vurdere.

4. Avslutning

Departementet har vurdert anmodningene fra Sandnes kommune og Kluge, og har kommet til at det ikke er grunnlag for omgjøring av vedtakene i saken om Vardafjellet vindkraftverk.

Det er departementets oppfatning at behandlingen av saken har fulgt energilovgivningen og forvaltningslovens krav. Departementet kan ikke se at det foreligger saksbehandlingsfeil eller andre feil eller mangler ved vedtakene som gir grunnlag for ugyldighet.

Departementet finner heller ikke grunnlag for å endre vilkår i konsesjonen etter energiloven § 10-4.

Departementet opplyser om at det ikke foreligger klageadgang på innholdet i dette brev.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Nina Helene von Hirsch
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

FNF Rogaland
Fylkesmannen i Rogaland
Heino Nielsen
Kjell Inge Refsnes
Motvind Norge
Motvind Sørvest
Norges vassdrags- og energidirektorat
Ole Andre Auestad
Rogaland Fylkeskommune
Svein Inge Austrått
Sviland Bydelsutval
Tove Iren Skaar
Vardafjellet vindkraft c/o Nordisk Vindkraft Norge AS

Adresseliste

Kluge Advokatfirma AS	Postboks 1548 Vika	0117	OSLO
Sandnes kommune	Postboks 583	4302	SANDNES